

Konferencija o transparentnosti suđenja za ratne zločine Suđenja na TV

Inicijativa mladih za ljudska prava (Inicijativa) je sa OEBS–om 20. marta u Beogradu organizovala konferenciju pod naslovom „Transparentnost suđenja za ratne zločine – RTV snimanje suđenja za ratne zločine“. Prisustvovalo je osamdesetak ljudi, a govorili su između ostalih Hans Ola Uršad (Hans Ola Urstad), šef misije OEBS-a u Srbiji i Crnoj Gori, Vladimir Vukčević, tužilac za ratne zločine Srbije, Matijas Helman (Matias Hellman), koordinator za informisanje javnosti Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju, Binta Mansaraj (Binta Mansaray), koordinator za informisanje javnosti Specijalnog suda za Sijera Leone, Meddžida Kreso, predsednik Suda BiH, Ranko Marijan, sudija Vrhovnog suda Hrvatske, Siniša Važić, predsednik Veća za ratne zločine i drugi. Sonja Prostran, sudija II opštinskog suda i Miloš Milić, novinar B92 pred-

stavili su izveštaj Inicijative o transparentnosti suđenja za ratne zločine u regionu. Gotovo svi učesnici konferencije snažno su podržali ideju o punoj transparentnosti, odnosno audio i video snimanju i prenosu suđenja za ratne zločine u Srbiji.

Otvarajući konferenciju Hans Ola Uršad je istakao da je transparentnost suđenja za ratne zločine veoma važna za društvo Srbije i pravdu za žrtve. Članovi misije OEBS-a u SCG veruju da je uređajima za audio i video snimanje mesto u sudnicama jer bi se na taj način podigao nivo obaveštenosti građana o zločinima. Dodao je da se mora pronaći kompromis između javnosti suđenja i prava optuženih na fer suđenje.

Vladimir Vukčević smatra da uz istinitu sliku suđenja svaki građanin može da donese sopstveni sud o onome što se desilo. Dodao je da Tužilaštvo za ratne

zločine apsolutno podržava ulazak kamera u sudnicu.

Andrej Nosov, izvršni direktor Inicijative, zahvalio se svima koji su pomogli organizovanje ove konferencije, a zatim je pročitao pismo Karle del Ponte (Carla Del Ponte), Fausta Pokara (Fausto Pocar) i Hansa Holthausa (Hans Holthius) u ime Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju. U pismu se oni rečito zalažu za transparentnost suđenja, naročito kada su u pitanju suđenja za ratne zločine i nadaju se da će državni organi i međunarodni faktori u tome podržati lokalne sudove. Nosov je izneo i stav Inicijative o transparentnosti suđenja za ratne zločine. Inicijativa smatra da je najvažnije da stanovnici malih mesta u kojima su se zločini dogodili budu informisani o toku suđenja, te da je bitno da čitavo područje bivše Jugoslavije sazna kako se u SCG sudi za ratne zločine. To će bitno formirati javno mnjenje u regionu.

Matijas Helman je govorio o outreach programu

Haškog tribunala i njegovim iskustvima. Tribunal je otvorio suđenja za javnost i dozvolio televizijske prenose iz sudnica, otvorio kancelarije za informisanje u Sarajevu, Beogradu, Zagrebu i Prištini. Na seminarima Tribunala u lokalnim zajednicama govorile su žrtve, pravnici i novinari. Internet stranice Haškog tribunala godišnje poseti oko 90.000 ljudi. Helman je upozorio da treba biti pažljiv prilikom prenošenja suđenja za ratne zločine, jer je tanka linija između senzacionalizma i senzitivnosti.

Binta Mansaraj iz Sijera Leonea je iznela iskustva ovog suda o transparentnosti suđenja. Smatra da su najbitnije zaštita svedoka i žrtava. Sudije Specijalnog suda za Sijera Leone pišu rezimee suđenja koja se kasnije predstavljaju javnosti. „Trebalo se suočiti sa teškim pitanjima koje ljudi postavljaju i to po našem mišljenju znači transparentnost suđenja“, rekla je.

Sonja Prostran, sudija Drugog opštinskog suda u Beogradu i Miloš Milić, novinar RTV B92 predstavili su izveštaj radne grupe koju je formirala Inicijativa

mladih za ljudska prava o transparentnosti suđenja za ratne zločine u regionu. (Izveštaj možete videti na www.lawinitiative.com). Istraživači su metodom uporednog prava komparirali iskustva Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Kosova. Prema njihovom mišljenju, istraživanje je dokaz da sudije i novinari mogu da rade zajedno. Istraživači su intervjuisali 28 predstavnika pravosuđa, nevladinog sektora i medija. Zaključeno je da su propisi koji regulišu transparentnost suđenja u regionu manje-više slični, da snimanje glavnog pretresa nije dozvoljeno, ali da predsedavajući sudija može dozvoliti snimanje i prenos glavnog pretresa. Predsednik Suda Bosne i Hercegovine Meddžida Kreso je zadovoljna što ima priliku da o transparentnosti suđenja govori u Beogradu. Istakla je da sudovi u BiH mogu da se pohvale transparentnošću rada i da su otvorili vrata za medije koji su spremni da tačno i objektivno prezentuju informacije sa suđenja za ratne zločine. Ona smatra da se vratilo poverenje građana i institucija u sudstvo BiH, što dokazuje i činjenica da mu je Haški tribunal ustupio neke predmete.

Ranko Marijan, sudija Vrhovnog suda Hrvatske stavio je suđenja za ratne zločine u kontekst transparentnosti. „Smisao transparentnosti je da javnost sazna i poveruje da odluke koje sudovi donose jesu pravda“, kaže Marijan. Po njegovom mišljenju, transparentnost suđenja mora biti ograničena opšteusvojenim standardima o uzdržavanju od komentarisanja nepravnosnažnih presuda. „Slobodni mediji moraju da nepristrasnim izvještavanjem doprinesu jačanju nezavisnog sudstva“, kaže sudija iz Hrvatske.

Govorili su i Nerma Jelačić, novinar Balkanske istraživačke novinarske mreže (BIRN), Bojan Brkić, zamenik glavnog i odgovornog urednika Informa-

tivnog programa Radio-televizije Srbije, te Siniša Važić, predsednik Okružnog suda u Beogradu i Veća za ratne zločine. Važić je citirao zakonske odredbe koje regulišu snimanje i prenos suđenja za ratne zločine u Srbiji, te navodio primere iz sudske prakse.

Pravo na audio i video snimanje sudskih postupaka i njihov prenos trebalo bi da budu deo standarda kojima se obezbeđuju sloboda izražavanja i pravo na informisanje koje predviđa član 10. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda. Taj princip su usvojile mnoge evropske zemlje, a Slovačka je verovatno najsvetliji primer usvajanja ovog demokratskog standarda. Ideja o transparentnosti suđenja za ratne zločine u Srbiji zasniva se na precizno definisanoj premisi o transparentnosti sudske istine koja ubrzava suočavanje sa prošlošću i uspostavlja vladavinu prava.

Istraživači Inicijative su na osnovu uporedne metode (izveštaj možete videti na www.lawinitiative.com) zaključili da su audio i video snimanje, te prenos suđenja dopušteni uz dozvolu predsedavajućeg sudije. Ovo ovlašćenje je diskrecione prirode, a odluku sudije motiviše javni interes za određeni postupak i njegove učesnike.

Pravni odbor Senata SAD je 31. marta prihvatio amandman koji dozvoljava televizijsko snimanje u američkom Vrhovnom sudu. Predsedavajući Odbora Arlen Spekter (Arlen Specter) prokomentarisao je odluku senatora objašnjenjem da pošto „Vrhovni sud odlučuje o ultimativnim političkim pitanjima... javnost ima pravo da zna šta Vrhovni sud radi“. Usvojen je i „Sunshine in the courtroom Act“, koji dozvoljava predsedavajućem sudiji Apelacionog suda da pusti kamere u sudnicu.